

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет права, публічного управління та  
національної безпеки  
Кафедра економічної теорії,  
інтелектуальної власності та публічного  
управління

Кваліфікаційна робота  
на правах рукопису

**МАКСИМЧУК МАКСИМ ІГОРОВИЧ**  
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

УДК 338.45:620.9  
(індекс)

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА**  
**НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ**  
**АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ НАДАННЯ**  
**МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ**  
(тема роботи)

281 «Публічне управління та адміністрування»  
(шифр і назва спеціальності)

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр  
кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання  
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне  
джерело

М.І. МАКСИМЧУК  
(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи:  
ЗІНЧУК Тетяна Олексіївна  
(прізвище, ім'я, по батькові)

доктор економічних наук, професор  
(науковий ступінь, вчене звання)

**Висновок кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління**

за результатами попереднього захисту: **МАКСИМЧУКА Максима Ігоровича**  
допущено до захисту.

Протокол засідання кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління № \_\_\_\_\_ від «\_\_\_\_\_» січня 2023 р.

Завідувач кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

к.е.н., професор  
(науковий ступінь, вчене звання)

\_\_\_\_\_

(підпис)

Валентина ЯКОБЧУК  
(власне ім'я, прізвище)

«\_\_\_\_\_» січня 2023 р.

### **Результати захисту кваліфікаційної роботи**

Здобувач вищої освіти **МАКСИМЧУК Максим Ігорович** захистив  
(прізвище ,ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:  
сума балів за 100-бальною шкалою \_\_\_\_\_  
за національною шкалою \_\_\_\_\_

Секретар ЕК

\_\_\_\_\_  
(науковий ступінь, вчене звання)

\_\_\_\_\_

(підпис)

Настасія ПУГАЧОВА  
(власне ім'я, прізвище)

## АНОТАЦІЯ

МАКСИМЧУК М. І. Напрями удосконалення механізмів реалізації антикорупційної політики в сфері надання медичних послуг. – Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». Поліський національний університет, Житомир, 2023 р.

Кваліфікаційна робота присвячена вивченню важливої та гострої проблеми реалізації антикорупційної політики в сфері надання медичних послуг.

Досліджені напрями удосконалення механізмів реалізації антикорупційної політики в сфері надання медичних послуг. Враховуючи проблемний стан економіки України та чи не наймасштабнішу реформу системи охорони здоров'я – питання корупції у громадському здоров'ї має бути одним із пріоритетів на кожному етапі планування та впровадження реформи. Метою даного дослідження є: на основі аналізу теоретичних засад та підходів до дослідження проблем корупції у сфері надання медичних послуг, визначити можливі напрями удосконалення механізмів реалізації антикорупційної політики в сфері надання медичних послуг.

*Ключові слова: корупція, антикорупційна політика, антикорупційна програма, охорона здоров'я, медична реформа.*

## SUMMARY

MAKSYMCHUK M. Directions for improving mechanisms for the implementation of anti-corruption policy in the field of providing medical services. - Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 281 «Public management and administration». Polis National University, Zhytomyr, 2023.

The qualification work is devoted to the study of an important and acute problem of the implementation of anti-corruption policy in the field of providing medical services.

Areas of improvement of anti-corruption policy implementation mechanisms in the field of medical services were studied. Considering the problematic state of Ukraine's economy and perhaps the most extensive reform of the health care system, the issue of corruption in public health should be one of the priorities at every stage of planning and implementation of the reform. The purpose of this study is: based on the analysis of theoretical foundations and approaches to the study of corruption problems in the field of medical services, to determine possible directions for improving the mechanisms of anti-corruption policy implementation in the field of medical services.

*Key words: corruption, anti-corruption policy, anti-corruption program, health care, medical reform.*

**ЗМІСТ**

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ	7
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1	12
РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ	13
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2	20
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ	21
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 3	30
ВИСНОВКИ	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	33
ДОДАТКИ	38

## ВСТУП

*Актуальність теми дослідження.* Слово «корупція» звучить по відношенню до сфери охорони здоров'я досить часто. Незважаючи на те, що ведучи розмову про корупцію, слід розуміти діяння, за яке встановлено юридичну відповідальність, у свідомості суспільства корупція вже стала явищем соціальним. Виявити, виміряти, провести оцінку рівня корупції у тій чи іншій країні, тій чи іншій галузі – є надзвичайно важким завданням.

Проблема корупційних відносин в сфері охорони здоров'я актуальна для всіх, без винятку, країн світу. Але найбільш гостро ця проблема стоїть в країнах з низьким економічним розвитком. Враховуючи проблемний стан економіки України та чи не наймасштабнішу реформу системи охорони здоров'я – питання корупції у громадському здоров'ї має бути одним із пріоритетів на кожному етапі планування та впровадження реформи. Незалежно від того, наскільки досконально та ефективно можуть бути прописані процедури та механізми у функціонуванні нової системи охорони здоров'я, корупція може звести такі ініціативи нанівець.

*Метою даного дослідження є:* на основі аналізу теоретичних засад та підходів до дослідження проблем корупції у сфері надання медичних послуг, визначити можливі напрями удосконалення механізмів реалізації антикорупційної політики в сфері надання медичних послуг.

Досягнення поставленої мети вимагає вирішення наступних завдань:

- вивчення теорії та методів обґрунтування формування та реалізації антикорупційної політики в медичній сфері;
- аналіз сучасного стану та виділення актуальних проблем боротьби з корупцією в медичній сфері;
- визначення серед розглянутих шляхів подолання проявів корупції найголовніших.

*Предметом дослідження є* методичні, теоретичні та практичні основи формування антикорупційної політики в сфері надання медичних послуг.

*Об'єкт дослідження* – сучасний стан та процес формування антикорупційної політики.

*Методи дослідження:* загальноприйняті принципи проведення наукових досліджень, спеціальні методи: системний аналіз, порівняння, узагальнення.

Теоретичною та методологічною основою кваліфікаційної роботи є законодавчо встановлені методи формування та шляхи подолання корупції в сфері надання медичних послуг.

*Перелік публікацій автора за темою дослідження;* Основні положення дослідження обговорювались на науково-практичних конференціях «Наукові читання – 2022» та «Механізми управління розвитком територій» 26–28 жовтня 2022 року в Поліському національному університеті.

*Практичне значення отриманих результатів.* Практичне значення отриманих результатів: доказ ефективності формування антикорупційної політики в Україні; визначення недоліків та прогалин сучасного стану антикорупційної політики в сфері охорони здоров'я; формування визначень, обґрунтування перспектив реформування медичної сфери.

*Структура та обсяг роботи.* Випускна кваліфікаційна робота містить вступ, три розділи основної частини та висновків до них, висновки, список використаних джерел на 38 сторінках. Список використаних джерел включає 37 найменувань.

## РОЗДІЛ 1.

### ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Ми визначаємо корупцію як зловживання довіреною владою для приватної вигоди. Згідно Закону України «Про запобігання корупції», «корупція - використання особою ... наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей» [23].

Корупційне правопорушення – таке діяння, що має ознаки корупції, вчинене особою, і за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність. Неправомірна вигода – надходження грошових коштів або іншого майна, надання переваг, пільг, послуг, нематеріальних активів, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, що обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав [23].

В даний час у всьому світі зростає занепокоєння щодо корупції. За це відповідає кілька факторів.

По-перше, зараз досягнуто консенсусу, що корупція є універсальною. Вона існує в усіх країнах, як розвинених, так і тих, що розвиваються, у державному та приватному секторах, а також у неприбуткових та благодійних організаціях.

По-друге, звинувачення в корупції тепер відіграють більш центральну роль в політиці, ніж будь-коли. Уряди впали, кар'єри всесвітньо відомих публічних діячів зруйновані, а репутації поважних організацій і бізнесу фірми

сильно заплямовані через це. ЗМІ харчуються цим і скандали та неналежну поведінку, особливо високопосадовців, розглядаються як надзвичайно заслуговану на публікацію в новинах, і її слід досліджувати з ревностю та енергією. Зростаюча тенденція у використанні корупції як інструменту дискредитації політичних опонентів, ЗМІ викликає занепокоєння ним як товаром, що має високу ринкову цінність. Широка громадськість захоплюється спогляданням видатних особистостей у незручних ситуаціях, скандальною та корупційною поведінкою, звичайною людською слабкістю.

По-третє – і головне питання, – це те, що корупція може бути головною перешкодою в процесі економічного розвитку та модернізації країни.

Зараз багато хто вважає, що цьому слід приділити першочергову увагу в розвитку країни. Це усвідомлення того, що корупція може мати серйозний негативний вплив на розвиток, викликає занепокоєння серед країн, що розвиваються.

Підвищення суспільного інтересу та занепокоєння щодо корупції призвели до великої кількості наукових досліджень на цю тему. Правда, є ще широкі прогалини в поточному стані інформації та знань з цього питання та багато іншого залишається зробити. Тим не менш, теоретичні та емпіричні дослідження, які були проведені досі дали свіже розуміння проблеми.

Під терміном «корупція» визначається використання державної посади в приватних цілях, отримання, або, іншими словами, використання офіційного становища, звання або статусу службовим носієм для своєї особистої вигоди. Виходячи з цього визначення, приклади корупційної поведінки включають: хабарництво, вимагання, шахрайство, розкрадання, непотизм, кумовство, привласнення суспільних активів і власності для приватного використання, а також торгівля впливом.

У цьому списку корупційної поведінки такі дії, як шахрайство та розкрадання, можуть здійснюватися посадовою особою самотійно і без залучення другої сторони.

У той час як інші, такі як хабарництво, здирництво та торгівля впливом, включають дві сторони - дає і бере в корупційній угоді.

Двосторонній тип корупції може виникнути за різних обставин. Часто згадуються такі проблеми:

Державні контракти: хабарі можуть вплинути на те, хто отримає контракт, умови договору підряду, а також умови договорів підряду при реалізації проекту.

Державні вигоди: хабарі можуть впливати на розподіл грошових коштів, пільг, такі як кредитні субсидії та пільгові ціни та обмін ставок, де існує контроль цін і кілька обмінних курсів. Хабарі також можуть бути важливими для отримання ліцензій і дозволів на заняття прибутковою економічною діяльністю, такою як імпорт певних товарів з високим попитом і дефіцитом. Крім того, можна використовувати хабарі при отриманні пільги в натуральній формі, такі як доступ до привілейованих шкіл, пільгове медичне обслуговування, пільгове житло та нерухомість та привабливі частки власності в підприємствах, що приватизуються.

Державний дохід: можна використовувати хабарі для зменшення суми податків, зборів, митних зборів, електроенергії та інших комунальних послуг, зборів, що стягуються з комерційних фірм і приватних осіб.

Економія часу та уникнення регуляторних вимог: хабарі можуть прискорити надання дозволів, ліцензій та дозволів на здійснення діяльності, які є абсолютно законними.

Вплив на результати правових і регулятивних процесів: хабарі можуть використовуватися для стимулювання регуляторних органів утримуватися від них, вживати заходів і дивитися в інший бік, коли залучаються приватні сторони у діяльності, що порушує чинні закони, правила та положення, такі як ті, що стосуються контролю забруднення, запобігання здоров'ю, небезпеки або сприяння громадській безпеці, як у випадку будівельних норм і ПДР. Так само можна давати хабарі на користь сторони над іншою в судових справах або в інших правових і нормативних актах, провадженнях.

Перший комплексний антикорупційний політичний документ - Антикорупційна стратегія на 2014-2017 рр. - був прийнятий українським урядом у жовтні 2014 року [22].

Проте Стратегія є кроком вперед в антикорупційній політиці, але їй бракує чітких показників ефективності та необхідних зв'язків та координації з іншими реформами, які будуть проводитися (в охороні здоров'я, децентралізації, військових та адміністративних послугах).

Її вузьке зосередження на антикорупційних інститутах та інструментах може послабити ці реформи, які повинні відігравати важливу роль у викоріненні передумов для корупційної поведінки в усіх сферах економічного, соціального та політичного життя.

Стратегія та пакет антикорупційних законів 2014 року передбачали створення кількох нових антикорупційних органів.

Антикорупційна стратегія є документом, який сприяє забезпеченню злагодженої роботи всіх державних органів щодо протидії корупції в Україні. Розробка та координація реалізації Антикорупційної стратегії покладається на Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК), покладене на нього на законодавчому рівні. З метою забезпечення високої якості документу НАЗК залучило до розробки Стратегії експертів, громадських активістів, міжнародних партнерів та всіх зацікавлених суб'єктів шляхом онлайн-обговорень, які відбулися на початку липня 2020 року.

Проект Стратегії було офіційно погоджено з органами виконавчої влади після публічних консультацій. 20 червня 2022 року Верховна Рада України прийняла Антикорупційну стратегію, яка стане керівним документом для України до 2025 року [22].

Наразі НАЗК розробляє План заходів щодо реалізації Стратегії. Він міститиме чіткі ключові показники ефективності для кожного державного органу. Завдяки онлайн-платформі, створеній НАЗК, кожна людина зможе наочно побачити, як кожен державний орган робить свій внесок у боротьбу з корупцією.

Щороку НАЗК проводитиме оцінку реалізації Антикорупційної стратегії, готуючи Національний звіт про реалізацію антикорупційної політики. Також, завдяки цьому, План заходів щодо реалізації Стратегії може бути змінений щорічно з метою збереження його актуальності [22].

Стратегія базується на 5 ключових принципах:

Оптимізація функцій держави та місцевого самоврядування. Зокрема, передбачається усунення надмірних повноважень державних органів, а також дублювання їх функцій.

Зменшення «людського фактору» та підвищення прозорості та ефективності відносин держави з людьми та організаціями. Це буде досягнуто шляхом впровадження правил загальної адміністративної процедури та цифровізації більшості процесів і послуг.

Створення зручних та законних альтернатив корупції.

Забезпечення дієвого державного контролю за дотриманням державними службовцями норм етичної поведінки та відповідних вимог антикорупційного законодавства.

Забезпечення умов невідворотності відповідальності за вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень (діянь).

Ефективне запобігання та протидія корупції неможливі без скоординованих зусиль усіх державних органів. Без Антикорупційної стратегії державні органи діють хаотично: їхні антикорупційні заходи можуть бути неефективними, оскільки реалізуються лише на одній невеликій території.

Антикорупційна стратегія об'єднує державні органи в єдине ціле та допомагає їм досягнути кращих результатів. Координацію як необхідну умову ефективної боротьби з корупцією вказує підписана Україною Конвенція ООН проти корупції [22].

Найпоширенішим інструментом забезпечення такої координації є розробка Антикорупційної стратегії. Таким чином, Антикорупційні стратегії

існують у низці держав на різних континентах і рівнях достатку, Великобританії, Сінгапурі, В'єтнамі, Йорданії, Румунії, Єгипті, Вірменії тощо.

Антикорупційна стратегія охоплює функціонування загальної системи протидії корупції, визначає пріоритети щодо запобігання корупції в окремих сферах державного управління та приділяє велику увагу відповідальності за корупцію [22].

Пріоритетними галузями державного управління, визначеними Стратегією, є: судовий процес; державне регулювання економіки; забезпечення економічної конкуренції; державний сектор економіки; митні та податкові органи; оборонний сектор; охорона здоров'я; фінансування політичних партій; приватний сектор.

## **ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1**

Таким чином, у кожній із представлених сфер Антикорупційна Стратегія визначає наявність ключових проблем та визначає стратегічні результати для їх вирішення. Ці результати сформульовані таким чином, що вони дають чітке розуміння. Заходи, визначені державною антикорупційною програмою, є обов'язковими для виконання в межах терміну, встановленого програмою. Зміни до Антикорупційної Стратегії складаються із залученням Національного агентства. Джерела фінансування для впровадження Антикорупційної Стратегії -державний бюджет, місцеві бюджети, виділені на виконання державної програми, а також міжнародна технічна допомога [22].

## РОЗДІЛ 2.

### ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

Національна служба здоров'я України (НСЗУ) визнана головним органом виконавчої влади, діяльність цієї служби координується та спрямовується виключно Кабінетом Міністрів України через Міністра охорони здоров'я, який і реалізує державну політику у сфері державного фінансового забезпечення гарантій медичного обслуговування населення, за програмою державних гарантій медичного обслуговування населення, яким визначається перелік та обсяг медичних послуг (у тому числі виробів медичного призначення) та лікарських засобів, повна оплата яких гарантується пацієнтам державою за рахунок коштів Державного бюджету України згідно з тарифом, для профілактики, діагностики, лікування та реабілітації у зв'язку із захворюваннями, травмами, отруєннями та патологічними станами, а також у зв'язку з вагітністю та пологами [1].

Антикорупційна програма Національної служби здоров'я України на 2021 – 2022 роки (далі – антикорупційна програма НСЗУ) розроблена на виконання статті 19 Закону України «Про запобігання корупції» (далі - Закон), відповідно до Порядку підготовки, подання антикорупційних програм на погодження до Національного агентства з питань запобігання корупції та здійснення їх погодження, затвердженого рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 08.12.2017 року №1379, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 22 січня 2018 р. за №87/31539, з дотриманням вимог Методології оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади, затвердженої рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 02.12.2016 №126, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 28.12.2016 за №1718/29848, з урахуванням Методичних рекомендацій щодо підготовки антикорупційних програм органів влади, затверджених рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 19.01.2017 №31 та

доповнень до Методичних рекомендацій щодо підготовки антикорупційних програм органів влади від 4 січня 2018 року, Плану заходів з реалізації Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції на 2020 рік, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 вересня 2020 р. № 781 [1].

При створенні антикорупційної програми НСЗУ враховано вимоги Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення», згідно з якими НСЗУ виконує такі функції:

1. Реалізація державної політики у сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення за програмою медичних гарантій;
2. Моніторинг, аналіз та прогнозування потреб населення України в лікарських засобах та медичних послугах;
3. Виконання функцій безпосередньо замовника лікарських засобів та медичних послуг за відповідною програмою медичних гарантій;
4. Розробка проєкту програми медичних гарантій, пропонування пропозицій щодо тарифів та коригуючих коефіцієнтів;
5. Укладення, зміна та розірвання договорів про медичне обслуговування населення та договорів про відшкодування;
6. Здійснення заходів, що забезпечують цільове та ефективне використання коштів програми медичних гарантій, у тому числі заходів щодо перевірки чи дотримуються надавачі медичних послуг встановлених порядком використання коштів програми медичних гарантій та договорами на медичне піклування про населення вимог;
7. Отримання та оброблення персональних даних та іншої інформації про пацієнтів (у тому числі інформації про стан здоров'я, діагноз, відомості, отримані під час медичного обстеження пацієнтів) та надавачів медичних послуг, необхідних для здійснення своїх повноважень, відповідно до вимог Закону України «Про захист персональних даних»;
8. Забезпечення належного функціонування електронної системи охорони здоров'я;
9. Реалізація інших повноважень, визначених законом.

Зазначимо, що з 1 квітня 2020 року в повному обсязі почало реалізовуватися державні гарантії медичного обслуговування населення за Програмою медичних гарантій. Враховуючи зазначене, принципи загальної

відомчої політики НСЗУ щодо запобігання та виявлення корупції (далі – Загальна відомча політика НСЗУ) полягають у комплексному вивченні, підготовці та реалізації антикорупційних заходів, своєчасне виявлення та оцінка всіх корупційних ризиків, що виникли при посиленні функцій НСЗУ, при реалізації Програми медичних гарантій та реалізації всіх можливих заходів щодо усунення або мінімізації корупційних ризиків.

Крім того, загальновідомча політика НСЗУ передбачає забезпечення виконання рекомендацій НАЗК та інших спеціальних суб'єктів у сфері протидії корупції. Вона ґрунтується на принципах верховенства права, формування нетерпимого ставлення до корупції, дотримання стандартів доброчесності на державній службі, невідворотності покарання (притягнення до відповідальності) за корупційні правопорушення, ефективності та законності використання бюджетних коштів, прозорість та відкритість діяльності, залучення громадськості до реалізації антикорупційних заходів, розвиток кадрового потенціалу.

Антикорупційна програма НСЗУ передбачає формування ефективної системи запобігання та виявлення корупції в НСЗУ, зменшення ймовірності виникнення корупційних ризиків, мінімізацію негативних наслідків з внаслідок вчинення корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією, шляхом здійснення заходів щодо реалізації засад загальної відомчої політики щодо запобігання та виявлення корупції у сфері діяльності НСЗУ, а саме:

- забезпечення ефективного застосування антикорупційного законодавства;

- запровадження ефективної системи моніторингу та виявлення корупційних ризиків, здійснення заходів щодо усунення причин та умов, які сприяють вчиненню корупційних правопорушень;

- своєчасне виявлення корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією;

- відповідне реагування на факти порушень антикорупційних заборон та обмежень з боку працівників НСЗУ;
- неухильне дотримання працівниками НСЗУ вимог нормативно-правових та розпорядчих актів;
- взаємодія з громадськістю та викривачами, вжиття заходів щодо їх правового та іншого захисту;
- забезпечення прозорості діяльності НСЗУ, інформування громадськості про заходи, що вживаються для запобігання корупції; - інші заходи, визначені Законом «Про запобігання корупції» [1].

При проведенні оцінки корупційних ризиків та підготовці антикорупційної програми здійснюється дослідження визначених законодавчими актами функцій і завдань НСЗУ, її посадових осіб та методів їх реалізації. Зокрема, розробляються нормативно-правові акти, що регламентують діяльність НСЗУ.

Додатково, на предмет ідентифікації корупційних ризиків, вивчаються результати функціонального обстеження самостійних структурних підрозділів НСЗУ, яке проводилось протягом вересня-жовтня 2020 року на виконання пункту 45 Плану заходів з реалізації Стратегії реформування державного управління України на 2019-2021 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 року № 474-р. [16]. Крім того, під час оцінки корупційних ризиків поряд з аналізом документів, зазначених в Плані роботи Комісії з оцінки корупційних ризиків (далі – Комісія), здійснюється аналіз заходів щодо усунення виявлених 5 корупційних ризиків за попередні періоди передбачених Антикорупційною програмою НСЗУ на 2019-2020 роки, результати перевірок НАЗК, аудитів проведених Державною аудиторською службою України, досліджень проведених ТОВ «Делойд Консалтинг» за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) та за підтримки програми уряду Великої Британії «Good Governance Fund», внутрішніх перевірок, аудитів та службових розслідувань в НСЗУ, а також

інтерв'ювання (соціологічних опитувань) та анкетування (в тому числі анонімних) працівників НСЗУ [1].

Також здійснюється моніторинг засобів масової інформації та мережі Інтернет з метою виявлення інформації про можливі факти вчинення працівниками НСХУ корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень. Раніше випадків публічних звинувачень не було.

Постійно вивчається досвід інших суміжних центральних органів виконавчої влади у сфері діяльності щодо оцінки корупційних ризиків, а також окремі типові корупційні ризики для органів влади, адаптовані відповідно до специфіки діяльності НСЗУ, визначеної Положенням НАСК у доповненнях до Методичних рекомендацій щодо підготовки антикорупційних програм органів влади від 4 січня враховано 2018 рік [14].

З метою вивчення громадської думки та залучення громадськості до оцінки корупційних ризиків 25.11.2020 в НСЗУ було проведено відеоконференцію щодо визначення корупційних ризиків, шляхів запобігання та виявлення корупції в діяльності НСЗУ. Захід було проведено з метою обговорення з громадськістю та колективом НСЗУ дій Національної служби здоров'я України щодо запобігання корупції, оцінювання корупційних ризиків та підготовки Антикорупційної програми НСЗУ на 2021-2022 роки. У відеоконференції взяли участь представники медичної спільноти, громадськості, голова та члени Ради громадського контролю Національної служби здоров'я України, а також експерти НСЗУ. Мова йшла про заходи запобігання корупції як в апараті НСЗУ, так і в медичних закладах, з якими НСЗУ укладає договори про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій. Під час спільного обговорення учасники визначили пріоритетні цілі та завдання НСЗУ з подолання можливих корупційних ризиків в ході здійснення основної діяльності. Також, під час оцінки корупційних ризиків, була проведена їх ідентифікація.

Дослідження зовнішнього та внутрішнього середовища здійснюється з метою виявлення факторів корупційних ризиків у нормативно-правових актах,

організаційно-розпорядчих документах, напрямках та механізмах діяльності, зацікавлених осіб, інтереси яких можуть впливати на виникнення корупційних ризиків та діянь. виявлено факти корупції в Національній службі здоров'я. Зацікавленими особами, інтереси яких можуть вплинути на виникнення корупційних ризиків та корупційних діянь з боку працівників НСЗУ, є надавачі медичних послуг, виробники та дистриб'ютори лікарських засобів, 6 суб'єктів господарювання, які беруть участь у публічних закупівлях НСЗУ, кандидати на посади в НСЗУ, організовані злочинні угруповання (групи), які можуть зорганізуватись для вчинення злочинів в сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення.

Оцінка корупційних ризиків у НСЗУ здійснюється з урахуванням критеріїв ймовірності виникнення ідентифікованих корупційних ризиків та наслідків корупційних правопорушень чи правопорушень, пов'язаних з корупцією. За результатами проведеної оцінки корупційних ризиків у діяльності НСЗУ затверджується звіт, який має включати обов'язковий опис ідентифікованих корупційних ризиків щодо діяльності НСЗУ, визначати чинники корупційних ризиків та потенціальні наслідки корупційного правопорушення чи діяння, пов'язаного з корупцією, та внесення пропозицій щодо заходів із зменшення (усунення) рівня встановлених корупційних ризиків (таких як осіб, відповідальних за їх виконання, необхідні ресурси та строки).

Моніторинг стану виконання антикорупційної програми НСЗУ та загальна координація роботи щодо її виконання покладаються на Уповноважений підрозділ [1].

Під час моніторингу виконання антикорупційної програми НСЗУ Уповноважений підрозділ:

- на постійній основі координує діяльність структурних підрозділів НСЗУ, задіяних у виконанні антикорупційних заходів;
- не рідше ніж один раз на квартал вивчає та підсумовує інформацію щодо реального стану виконання заходів, які визначені антикорупційною програмою (звіти до Уповноваженого підрозділу надаються керівниками

структурних підрозділів НСЗУ, відповідальних за виконання антикорупційних заходів, щоквартально, до 5 числа місяця, наступного після звітного);

- про результати проведеного моніторингу (до 10 числа місяця, наступного за звітним) інформує Комісію.

Комісія щоквартально проводить оцінку ефективності виконання антикорупційної програми НСЗУ та звітує Голові НСЗУ про її результати. З цією метою, Комісія здійснює аналіз щодо дієвості вжитих заходів та стан дотримання вимог Закону та пріоритетність ідентифікованих корупційних ризиків, шляхом порівняння ситуації щодо фактів корупції в НСЗУ, до прийняття відповідної антикорупційної програми та у безпосередній період її впровадження. При здійсненні оцінювання виконання заходів вивчається їх повнота реалізації, своєчасність та вплив щодо зменшення ймовірності виникнення явища корупційного правопорушення чи діяння, що пов'язане з корупцією, яке матиме негативний вплив на досягненням НСЗУ визначених цілей та завдань.

Комісія під час оцінювання ефективності виконаних заходів, що передбачені антикорупційною програмою у разі порушення строків, неповноти виконання заходу та невиконання заходу взагалі або неефективності вжитих заходів, спільно з Уповноваженим підрозділом, встановлює обставини, з огляду на який саме захід не було реалізовано або виконано частково. За відповідними результатами оцінки Комісія (у тому числі в разі встановлення за результатами оцінки виконання антикорупційної програми НСЗУ недієвості визначених заходів) готує пропозиції щодо внесення змін до антикорупційної програми (звіт Комісії, після затвердження Головою НСЗУ, розміщується на офіційному веб-сайті НСЗУ) [17].

## **ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2**

Крім того, у разі рекомендацій НАЗК, внесення змін до чинного антикорупційного законодавства, прийняття нових нормативноправових актів, що регламентують діяльність НСЗУ, виявлення інших корупційних ризиків, Комісія протягом місяця готує пропозиції щодо доповнення чи перегляду антикорупційної програми. Відповідальним за організацію внесення змін чи перегляд антикорупційної програми в НСЗУ є Уповноважений підрозділ. Рішення про внесення змін до антикорупційної програми НСЗУ чи її перегляду приймає Голова НСЗУ [1].

### РОЗДІЛ 3.

## ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Система охорони здоров'я складається із складної взаємодії між кількома різними суб'єктами, які мають різні знання та розуміння суб'єкта та системи. Саме ця складність робить її особливо вразливою до корупції, яка має згубний вплив на функціонування системи охорони здоров'я та здоров'я населення. Отже, зменшення корупції в секторі охорони здоров'я є обов'язковим для зміцнення систем охорони здоров'я та підвищення рівності в охороні здоров'я, особливо в країнах з низьким і середнім рівнем доходу. Хоча корупція в секторі охорони здоров'я є глобальною проблемою, існують ключові відмінності у формах і мотиваціях, що лежать в основі корупції в системах охорони здоров'я в різних країнах. Визнання цих відмінностей і розуміння базових системних структур, які сприяють корупції, є важливими для розробки антикорупційних заходів.

Отже, корупція у сфері охорони здоров'я є проблемою, яка потребує системного підходу. Стратегії боротьби з корупцією, розроблені без такого розуміння системи, можуть мати непередбачені наслідки, які призведуть до марної витрати обмежених ресурсів, посилення корупції та/або подальшого послаблення систем охорони здоров'я. Підхід системного мислення важливий для розробки та успішного впровадження стратегій пом'якшення корупції, які призводять до сталого покращення систем охорони здоров'я та, як наслідок, здоров'я населення [31].

Для подолання корупції в системі охорони здоров'я було вжито ряд заходів, а саме: в структурі міністерства створили Уповноважений підрозділ з питань запобігання та виявлення корупції, а саме Сектор оцінки та усунення корупційних ризиків МОЗ України; прийнято ряд нормативно-правових актів, метою яких є створення ефективної політики запобігання та протидії корупції на основі нових засад формування та реалізації антикорупційної політики в

системі охорони здоров'я України. Зокрема, наказ МОЗ України від 31.05.2017 р. №591 «Про проведення оцінки корупційних ризиків»; Наказ МОЗ України від 14 вересня 2017 року №1086 яким було затверджено «Антикорупційну програму міністерства охорони здоров'я України на 2017 рік»; Наказ МОЗ України від 01 серпня 2017 року №889, яким затверджено «Положення про комісію з оцінки корупційних ризиків та моніторингу виконання антикорупційної програми Міністерства охорони здоров'я України» та «Склад комісії з оцінки корупційних ризиків та моніторингу виконання антикорупційної програми Міністерства охорони здоров'я України» [23].

Однак, в силу багаточисленної кількості груп, залучених до роботи системи охорони здоров'я, різноманітності взаємодій між ними, можливості для корупції в системі охорони здоров'я і надалі залишаються досить значні. Системна корупція може співіснувати також і з сильними економічними показниками, однак досвід показує, що корупція погана для розвитку будь-якої держави. Можна виділити чотири основні типи корупції – хабарі, крадіжки, політична та бюрократична корупція і дезінформація. Кожен з типів мотивується можливістю нажитися завдяки положенню в системі охорони здоров'я. Мова йде або про прямі прибутки, отримані в результаті особистих і відомчих фінансових угод, або – з більш широкої точки зору – про вигоди, які отримуються завдяки посиленню влади і впливу.

Перші три типи корупції відповідають визначенням, наведеним у доповіді Всесвітнього банку. Хабар — це коли чиновник приймає або вимагає хабар. Наприклад, це коли приватні агенти активно пропонують хабарі, щоб обійти державну політику та процеси для отримання конкурентної переваги та прибутку. Хабарництво є одним з головних інструментів корупції. Вони можуть використовуватися приватними особами, щоб «купувати» багато чого, що надаються центральними або місцевими органами влади, або чиновники можуть домагатися хабарів у постачанні цих речей [31].

Урядові контракти – це вид хабаря, які можуть впливати на вибір державних фірм щодо постачання товарів, послуг та робіт, а також умови їхніх контрактів.

Державні пільги є одним з видів хабаря, які можуть впливати на розподіл державних виплат, будь-то грошові виплати (наприклад, субсидії підприємствам або окремим особам) або допомога у натуральній формі (наприклад, доступ до певних шкіл, медична допомога чи частка підприємств, що приватизуються).

Зменшення розміру податку є одним з видів хабаря, які можуть бути використані для зменшення суми податків або інших зборів, стягуються урядом від приватних осіб.

Ліцензії є одним з видів хабаря, які вимагаються або пропонуються для видачі ліцензії, яка видає ексклюзивне право. Іноді політики та бюрократи навмисне запроваджують політику, яка створює контрольні права, на які вони отримують прибуток, шляхом їх «продажу».

Час – є також одним з видів хабаря, який може бути запропонований для прискорення надання урядом дозволу на здійснення тої чи іншої діяльності.

Правові підсумки – є також одним з видів хабаря, які можуть змінити результат судового процесу, як це застосовується до приватних сторін, заохочуючи уряд ігнорувати незаконну діяльність або надавати перевагу одній стороні над іншою у судових справах або інших судових справах.

Крадіжка – це злочинна діяльність посадовими особами щодо державного майна, яке закріплено за їх управлінням, також є корупцією. Екстремальною формою є масштабна «спонтанна» приватизація державних активів керівниками підприємств та інших посадових осіб. На іншому кінці шкали – дрібна крадіжка предметів, як от: оргтехніка та канцелярське приладдя, транспортні засоби та паливо тощо. Зловмисниками дрібної крадіжки, як правило, є посадові особи середнього та нижчого рівня, які в деяких випадках компенсують за неадекватну заробітну плату. Системи управління активами, як

правило, слабкі або відсутні, а також інституційна спроможність визначати та покарати злочинців недосконала.

Крадіжка державних фінансових ресурсів є ще однією формою корупції – посадові особи можуть платити податкові надходження або збори (часто за згодою платника, фактично об'єднуючи крадіжки з хабарництвом), «викрадають» готівку з казначейства, нараховуючи заробітну плату, премії та матеріальну допомогу на фіктивних «примарних» працівників. Політична та бюрократична корупція може мати місце як на політичному, так і на бюрократичному рівнях. Перший може бути незалежним від другого, або може бути пов'язаний з ним. На одному рівні контроль за політичною корупцією пов'язаний із виборчими законами, правилами фінансування кампанії та правилами конфлікту інтересів для парламентаріїв.

На іншому рівні корупція може бути невід'ємною для способу, якою здійснюється влада, яку важко зменшити через законодавство. У крайньому випадку державні інститути можуть бути пронизані злочинними елементами і перетворені в інструменти індивідуального збагачення.

Дезінформація в корисних цілях – це зловживання інформацією заради отримання особистої вигоди, яка може мати різноманітні форми: – зловживання залежністю «замовника» від «виконавця»: коли хворий довіряє «виконавцю» (у цій ролі часто, але не завжди, виступає лікар) кваліфікований вибір оптимального способу лікування. Виконавець не володіє повною інформацією, але знає більше, ніж хворий або знаходиться в позиції, яка надає перевагу скористатися наявною інформацією.

Про корупцію можна говорити у випадку, якщо виконавець, заради отримання особистої вигоди, усвідомлено вводять хворого у оману, спонукаючи його прийняти неправильний або неефективний метод лікування;

– шахрайство шляхом таємними зговору: особливий вид дезінформації, проблеми виникають там, де хворі та лікарі вступають в змову, щоб обманути іншого «виконавця», яким часто є держава. Наприклад, лікарі за гроші видають фальшиві медичні довідки про здоров'я для отримання водійських прав, або

довідки, на підставі яких особа можна звільнитися від служби в армії, або отримати відпустку за хворобою;

– підробка лікарями письмової згоди пацієнтів, що беруть участь у клінічних дослідженнях: ще одна із форм фальсифікації здійснюваних лікарями з метою отримання додаткового збагачення;

– шахрайство з рецептурними бланками: службове становище лікаря загальної практики надає йому безліч можливостей для шахрайства з рецептурними бланками, які можливі при співпраці лікарів з фармацевтами (тобто, лікарі можуть виписати підроблені рецепти);

– шахрайство з помилковими страховими викликами: це коли хворі залучаються також в корупційні дії через «помилкові» заяви про отримання страхових премій. Така проблема має відношення переважно до добровільного приватного страхування. Цей тип корупції має відношення головним чином до проблеми податків та соціального забезпечення.

Отже, визначальною характеристикою середовища, в якому відбувається корупція, є розбіжність між формальними та неформальними правилами, що регулюють поведінку у державному секторі.

Зважаючи на це, посилення інститутів боротьби з корупцією полягає в тому, щоб змінити акцент на формальних правилах. Це означає визнання того, що сильна правова база для боротьби з корупцією вимагає більшого, ніж наявність правильних правових норм. Це означає звертатися до джерел неформальності, спочатку розуміючи, чому неформальні правила суперечать формальним правилам, а потім вирішують причини розбіжностей.

Держава більше не може фінансувати ліжка та будівлі медичних установ замість того, щоб конкретно виділяти кошти на лікування пацієнта. Бо часто буває так, що чисельність персоналу в лікарні не відповідає кількості ліжок, чи кількість ліжок кількості хворих. Тому сьогодні держава вносить кардинальні зміни в систему надання медичних послуг та підхід до їх надання. Тепер здоров'я пацієнта буде на першому місці, і в цьому буде зацікавлений в першу чергу не тільки сам пацієнт, а й його лікар [12].

Це головний посыл медичного реформування, яке впроваджується в Україні. За новітнього фінансування даної галузі зі сторони Національної системи охорони здоров'я, при якому кошти йтимуть від співпраці лікаря та пацієнта.

Впровадивши медичну реформу, українцям більше не доведеться давати хабарі чи «спасибі» за надання їм медичних послуг. Нова якість медицини поверне довіру до наших лікарів, дозволить лікарям отримувати гідну оплату праці [12].

Трансформація системи охорони здоров'я стосується кожного. Його мета – забезпечити громадянам України рівний доступ до якісних медичних послуг, внаслідок змін зорієнтувати систему так, щоб у самому її центрі був пацієнт.

Уявлення системи охорони здоров'я після реформи: ефективна та доступна система охорони здоров'я, яка відповідає потребам населення України. Підвищення рівня та якості життя населення на основі підвищення доступності, підвищення безпеки та якості медичної допомоги, покращення продуктивності зайнятості персоналу, який працює у сфері охорони здоров'я, а також підвищення рівня їх соціальної захищеності, розвитку та оптимізація системи соціальної підтримки [12].

З 1 квітня 2020 року запрацювала Програма медичних гарантій на рівні вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги. Майже всі заклади охорони здоров'я, що надають вторинну (спеціалізовану) медичну допомогу, розпочали роботу за договорами з НСЗУ.

Лише за 5 місяців 2020 року з НСЗУ уклали договори з 3095 надавачами медичних послуг населенню, яким сплачено 51,6 млрд грн. за надання послуг пацієнтам за Програмою медичних гарантій. З них: 13,3 млрд грн. виплачується закладам первинної медичної допомоги; 29,7 млрд грн. – установи, що надають вторинну (спеціалізовану) допомогу; 3,7 млрд грн. – заклади екстреної медичної допомоги. Також 4,9 млрд грн. виплачується медичним закладам, які надають допомогу хворим на COVID-19 або з підозрою на нього [18].

З 2020 року кількість українців, які уклали декларації з лікарями, зросла на 1,5 мільйона, понад 30 мільйонів українців вже уклали декларації з лікарями первинної ланки.

Також зросла кількість лікарів, які надають первинну медичну допомогу пацієнтам, з початку року їх стало більше ніж на 800 осіб.

Наразі первинна медична допомога відіграє важливу роль у боротьбі з пандемією. Значно зросло навантаження на лікарів, бо саме до них в першу чергу звертаються пацієнти з підозрою на захворювання COVID-19.

У цьогорічній Програмі медичних гарантій визначено 5 пріоритетних медичних послуг, яким приділяється особлива увага:

- лікування гострого церебрального інсульту;
- лікування гострого інфаркту міокарда;
- допомога в складних неонатальних випадках;
- допомога при пологах;
- інструментальні обстеження для діагностики онкологічних захворювань на ранніх стадіях.

У Програмі медичних гарантій також діє програма реімбурсації «Доступні ліки», відповідно до якої пацієнти можуть отримати ліки для лікування серцево-судинних захворювань, бронхіальної астми та цукрового діабету II типу за рецептом лікаря безкоштовно або з незначною доплатою. Сьогодні пацієнти можуть отримати 264 найменування таких препаратів, 85 з них – безкоштовно. Пацієнти можуть отримати ліки у понад 8,5 тис. аптек по всій Україні. Данною програмою «Доступні ліки» користуються 2,4 млн пацієнтів. За ліки, відпущені аптечними закладами, з початку року НСЗУ сплачено 686,6 млн грн. [12].

З 1 вересня 2020 року поетапно підвищуватиметься оплата праці медичних працівників.

Забезпечено цілодобову доступність та стабільність роботи eHealth, сформовано комітет SDLC для ефективного управління розвитком

функціональності системи та розроблено RoadMap (дорожню карту розвитку компонента eHealth).

Зменшення навантаження на персонал медичного закладу (понад 25 тис. лікарів первинної ланки, понад 113 тис. лікарів-спеціалістів та понад 157 тис. осіб середнього персоналу). Запущено електронне медичне свідоцтво про народження.

Вирішено питання відшкодування базам інтернатури вартості праці та оплати праці лікарів-інтернів першого року навчання.

Вжиті заходи щодо виплати заробітної плати лікарям-інтернам 1 року навчання, які проходять інтернатуру на 1090 базах інтернатури.

Такі зміни повинні бути тому, що:

- громадяни України живуть на 9 років менше, ніж громадяни ЄС - середня тривалість життя при народженні в Україні - 72 роки, в країнах ЄС - 81 рік;
- Близько 50% хворих після ГПМК отримують первинну інвалідність, близько 12% померлих від ГПМК - люди працездатного віку;
- Україна посідає перше місце в Європі за поширеністю катастрофічних витрат на охорону здоров'я, які призводять до зубожіння сімей пацієнтів;
- Витрати на лікарські засоби та інші вироби медичного призначення здійснюються пацієнтами, кошти яких складають 99% загальних витрат на лікарські засоби;
- 37,6% госпіталізацій в Україні здійснюються без відповідних показань;
- Україна має один із найгірших у світі показників вакцинації дітей, наприклад, охоплення щепленнями від поліомієліту у 2018 році становило лише 69%.

Що передбачає реформа:

- проведення реформи фінансування охорони здоров'я, запровадження нових фінансових механізмів на рівні спеціалізованої та високоспеціалізованої медичної допомоги (амбулаторний та стаціонарний рівні);
- дотримання фінансового захисту населення від непомірних витрат;

- забезпечення ефективного функціонування моделі державної гарантії пакету медичних послуг, даний пакет має бути доступним для всього населення країни, незважаючи на стать, місце проживання, матеріальне становище та інших соціально-демографічних характеристик;
- оновлення матеріально-технічної бази, інформаційне та кадрове забезпечення закладів охорони здоров'я всіх рівнів надання медичної допомоги відповідно з міжнародними стандартами;
- запровадження інноваційних технологій у щоденну медичну практику та забезпечення доступу до високотехнологічного лікування.

Сьогодні реформа здійснюється за такими пріоритетними напрямками: медична реформа; громадське здоров'я; спеціалізована медицина; доступні та якісні ліки.

У всіх напрямках вирішуються завдання щодо забезпечення фінансування системи охорони здоров'я, підвищення оплати праці медичного персоналу, створення ефективної системи контролю якості медичної допомоги, розробки та оновлення національних галузевих стандартів і протоколів лікування, впровадження та впровадження нових методів лікування. державна оцінка медичних технологій, створення конкурентного середовища для медичних закладів та розвиток добровільного медичного страхування; розвиток державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я, залучення приватного капіталу, пільгове оподаткування з прибуткового податку, розвиток ефективної мережі медичних установ, eHealth, розвиток телемедицини, розвиток високотехнологічної медицини – реалізація та впровадження Національної стратегії боротьби з раком, визначення основних принципів та функціональних механізмів системи громадської охорони здоров'я в Україні, врахування викликів та загроз, пов'язаних з поширенням гострого респіраторного захворювання COVID-19 з боку коронавірусу SARS-CoV-2, вдосконалення законодавства у сфері обігу лікарських засобів з метою забезпечення прозорості фармацевтичного ринку та забезпечення розвитку медичної освіти та науки. Над реформою працюють МОЗ і НСЗУ.

### **ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 3**

Сьогодні серед головних кроків у подоланні корупції – ухвалення Закону «Про відновлення довіри до судової влади в Україні», спрямованого на реформування судової системи; Антикорупційна стратегія; створено низку нових органів, спрямованих на боротьбу з корупцією (Національне агентство з питань запобігання корупції, Національне антикорупційне бюро, Бізнес-омбудсмен). Отож, важливим кроком у подоланні корупції в країні може стати: жорсткий контроль влади, повномасштабний перехід до автоматизації надання послуг органами державної влади та продовження впровадження електронного урядування.

## ВИСНОВКИ

Отже, в Україні однією з причиною корупції в системі охорони здоров'я є слабка система державного управління, діяльність держави перетинається з приватною і квазіприватною власністю та майже відсутністю юридичної відповідальності, так як правова база для боротьби з корупцією вимагає більшого, ніж наявність правильних правових норм. Також ввести юридичну відповідальність на керівника медичного закладу (установи) за всі дії в даному закладі (установі). Також незалежні органи контролю, які повинні перевіряти і діяльність уряду і діяльність системи охорони здоров'я в Україні теоретично функціонують, такі як омбудсмени, зовнішні аудитори та преса, однак як показує практика, діяльність їх є недостатньо неефективною. А спеціальні антикорупційні органи (НАБУ, НАЗК, прокуратура, суди тощо), як показує практика, перетворені на «партизанські інструменти», реальна мета яких — не виявити шахрайство та корупцію, а переслідувати політичних опонентів. Тому, для боротьби з корупцією доцільно було б залучити тих, ті, хто не є представниками уряду, парламентарями та елітою у цій галузі, а є громадянським суспільством, приватним сектором та ЗМІ.

Водночас хочу зазначити, що останнім часом діяльність влади, спрямована на зменшення корупції у сфері медицини, стала дуже активною та прогресивною. Кілька нововведень:

- міжнародні закупівлі ліків, вакцин та лікарських засобів (проти продажу ліків за завищеними цінами);
- розпочато розробку загальної для України електронної системи, в якій збиратиметься актуальна інформація про залишки всіх ліків та виробів медичного призначення;
- впровадження системи «Електронне здоров'я» (відкрите та прозоре фінансування, статистика, звітність, та захист абсолютно всіх персональних даних пацієнтів);

- медичне реформування, згідно з якого ви самі обираєте собі сімейного лікаря, терапевта, педіатра, укладаючи з ним деклараційну угоду та отримуючи від нього безкоштовну допомогу, оскільки за вас платить держава;

- поступовий перехід до системи страхової медицини.

І ще багато пунктів цієї великої стратегії зміни всієї системи охорони здоров'я.

У реаліях сьогодення підкреслюю, що Україна останнім часом є учасником робочої групи Організації економічного співробітництва та розвитку з питань боротьби з хабарництвом у міжнародних комерційних операціях.

Питання боротьби з корупцією з кожним роком стає все більш актуальним для майбутнього нашої країни. Україна цього року стала кандидатом на членство в ЄС. Відповідно, на парламент України покладено додаткову відповідальність в адаптації національного законодавства до європейського, в тому числі і в боротьбі з корупцією.

В нашому житті не має бути місця корупції. Ми маємо на сьогоднішній день докласти максимум зусиль, щоб звільнити економічну сферу від її проявів.

Отже, важливим кроком у подоланні корупції у сфері надання медичних послуг є зміна схеми фінансування, реорганізація суспільної свідомості щодо неприйняття корупції, побудова незалежної та ефективною судової системи, забезпечення прозорості та контролю за діяльністю коштів, які спрямовуються на фінансування медицини.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Антикоруційна програма Національної служби здоров'я України на 2021-2022 роки від 29.01.2021 №40 – URL://<https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/02/NSZU.pdf>
2. Антикоруційна політика в Україні. Національна академія внутрішніх справ. Мультимедійний навчальний посібник. URL://<https://arm.naiu.kiev.ua/books/atikoruption/index.html>.
3. Актуальні проблеми боротьби з корупцією в Україні : [монографія] / В. М. Гарашук, А. О. Мухатаєв. – Харків : Право, 2010. – 144 с. - URL://[https://library.nlu.edu.ua/POLN\\_TEXT/MONOGRAFIJ\\_2011/Garashuk\\_2010.pdf](https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/MONOGRAFIJ_2011/Garashuk_2010.pdf).
4. Баришніков В.М. Запобігання та протидія корупції у підрозділах державної служби зайнятості: навч.-метод.посіб. /В.Н.Баришніков. К.: ІПКДСЗУ, 2010. – 124 с.
5. Бисага Ю.М. Корупція як цивілізаційний феномен: причини та шляхи подолання: монографія / Бисага Ю. М. та ін. Держ. ВНЗ Ужгород. нац. ун-т. – Ужгород: Гельветика, 2016. – 199 с.
6. Бондар І. С., Горник В. Г., Кравченко С. О., Кравченко В. В. Антикоруційна політика та запобігання корупції в публічному управлінні: Навч. пос. – К.: «В-во Ліра-К», 2016. – 192 с.
7. 6.). Бусол О. Ю. Протидія корупційній злочинності в Україні у сучасний період : монографія / О. Ю. Бусол. – К. : Ін Юре, 2014. – 564 с.
8. Констенко О. Б., Кухарук А. В. Імплементация європейських стандартів запобігання та боротьби з корупцією в національне законодавство : навч.-метод. матеріали / за ред. Т. А. Саченко. Київ : НАДУ, 2013. 60 с.
9. Коруля І. В. Зарубіжний досвід у сфері протидії корупції та можливість його використання в Україні. Порівняльно-аналітичне право. 2014. № 1. С. 170–173.

10. Лаф Д., Дубровський В. Чи ефективні антикорупційні реформи в Україні? Королівський інститут міжнародних відносин. Лондон, 2018. 48 с. URL: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/publications/research/2019-03-05-AntiCorruptionUkrainian.pdf>.
11. Луценко О. Є. Суб'єкти, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції». Право та інновації. 2017. № 2. С. 63–68. URL: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2017/06/Lutsenko18.pdf>
12. Марченко В. Ю. Антикорупційна політика в Україні: поняття, зміст та етапи формування. Молодий вчений. 2018. № 11(63). С. 121–124. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/11/30.pdf>.
13. Медична реформа дозволить викоринити корупцію з медичних кабінетів. Електронна газета «Місто». URL://<http://gazeta-misto.te.ua/koruptsiyu-z-medychnyh/>.
14. Медична реформа. Урядовий портал. URL://<https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-sistemi-ohoroni-zdorovya>.
15. Михайленко О. М. Стан та особливості організаційно-правової інфраструктури запобігання корупції в Україні. Наука і правоохорона. 2017. № 1 (35). С. 111–117. URL://[https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/anyucorupc\\_organ.pdf](https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/anyucorupc_organ.pdf)
16. МОЗ, НАБУ та громадські активісти у спільній боротьбі з корупцією в медицині / Міністерство охорони здоров'я України, 2017 URL://<https://www.kmu.gov.ua/news/249955750>
17. Молдова Е. С. Напрями запобігання та протидії корупції на державній службі: морально-ідеологічний аспект. URL://<http://academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10mesmia.pdf>
18. Невмержицький С.В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії: моногр. / Є.В. Невмержицький; Акад. Прокуратури України. – К. : КНТ, 2008. – 368 с.

19. Новак А. М. Феномен корупції в системі публічного управління: сучасний зміст та методологічні засади дослідження. Публічне адміністрування: теорія та практика. 2018. вип. 1(19). 12 с.

20. Опак. К. М. До питання протидії корупції в судовій системі України. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика) : наук.-практ. журн. Київ : Міжвідом. наук.-дослід. центр з проблеми боротьби з організ. злочинністю, 2013. № 3 (31). Спец. вип. С. 137–143.

21. Обґрунтування шляхів подолання корупції у сфері охорони здоров'я. О. І. Білик, О. В. Новікова. Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток». URL://<http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1008>.

22. Питання запобігання та виявлення корупції в органах виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.12.2009 № 1422. - URL://<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1422-2009-%D0%BF#Text>

23. Про засади державної антикорупційної політики на 2021 - 2025 роки: Закон України від 20 червня 2022 року № 2322-IX URL://<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#n93>.

24. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700 – URL://<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.

25. Закон України «Про Національне антикорупційне бюро» від 14.10.2014. – URL://<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>

26. Про затвердження Порядку інформування Національного агентства з питань державної служби про осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, які звільнені у зв'язку з притягненням до відповідальності за корупційне правопорушення: постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.2011 № 1072. – URL://<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1072-2011-%D0%BF#Text>

27. Побережний В. В. Сутність та причини корупції в системі органів державної влади. Державне управління: теорія та практика. 2010. № 2. 7 с.

28. Попченко Т. Реформування системи охорони здоров'я в Україні: організаційне, нормативно-правове та фінансово-економічне забезпечення. Київ: НІСД, 2011. 41 с.

29. Попченко Т. Розвиток державно-управлінських механізмів протидії виникненню та поширенню корупції у сфері охорони здоров'я. Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України. 2009. № 1. С. 98–107

30. Сенін Р. І. Корупція як соціально-правова категорія оцінки рівня забезпечення правопорядку в державі. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «ПРАВО». – 2012. Випуск 18. С. 131–132.

31. Соловйов В. Корупція в державному управлінні як феномен глобалізованого світу. Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. 2012. Вип. 4. С. 29–35.

32. Соловйов В. Корупція в галузі охорони здоров'я України: сучасний стан та шляхи протидії. Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України. 2010. Вип. 2. С. 307–314. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnadu\\_2010\\_2\\_30](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnadu_2010_2_30).

33. Сташис В. Проблеми боротьби з організованою злочинністю і корупцією в Україні. Вісник Академії правових наук України. Харків, 2001. Вип. 2. С. 163–168.

34. Тарасенко Н. Боротьба з корупцією в Україні: успіхи, проблеми, перспективи. Україна: події, факти, коментарі. 2015. № 19. С. 27–40. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2015/ukr19.pdf>

35. Трепак В. М. Система заходів антикорупційної діяльності у розвинутих країнах світу. Публічне право. 2016. № 1. С. 193–201. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/pp\\_2016\\_1\\_27](http://nbuv.gov.ua/UJRN/pp_2016_1_27).

36. Формування та розвиток сучасних антикорупційних органів державної влади як основа запобігання та подолання корупції:

теоретико-методологічний аналіз: монографія / О. І. Пархоменко-Куцевіл. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2019. 308 с.

37. Якімова С.В. Сучасні ознаки корупційної злочинності та їх зміст. Науковий вісник ЛДУВС, 2010. № 3. С. 292–301.

38. Яковенко С. Б. Сутність корупції та її класифікація. Серія: Державне управління. 2017. № 1. С. 109–114